KLÍČOVÉ TÉMA[1]
Článek 2
Sebevražda

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2025)

Úvod

Osoby zbavené svobody a rovněž osoby vykonávající povinnou vojenskou službu jsou pod výlučnou kontrolou orgánů, které jsou proto povinny je chránit, a to i před sebepoškozováním (*Keenan proti Spojenému království*, 2001, § 91, CZE a *Mosendz proti Ukrajině*, 2013, § 92).

Osoby s mentálním postižením jsou považovány za obzvlášť zranitelnou skupinu, která potřebuje ochranu před sebepoškozováním (*Renolde proti Francii*, 2008, § 84, CZE).

Stručně o povinnostech státu

Hmotněprávní část článku 2:

Hlavní povinností států v souvislosti se sebevraždou je:

- přijmout prevenční operativní opatření na ochranu jednotlivce před ním samotným (*Renolde proti Francii*, 2008, § 81, CZE a *Fernandes de Oliveira proti Portugalsku* [velký senát], 2018, § 103, CZE).

  Test: Pozitivní povinnost vzniká, pokud orgány věděly nebo měly vědět, že u osoby existuje skutečné a bezprostřední riziko, že spáchá sebevraždu. Pokud Soud zjistí, že orgány o tomto riziku věděly nebo musely vědět, zkoumá, zda orgány učinily vše, co od nich bylo možné rozumně očekávat, pro zabránění zhmotnění tohoto rizika. Soud tedy posuzuje, zda s ohledem na všechny okolnosti dané věci bylo dané riziko skutečné a bezprostřední (*Fernandes de Oliveira proti Portugalsku* [velký senát], 2018, § 110, CZE).

Za určitých okolností mohou mít státy odlišnou, i když související, pozitivní povinnost:

- zavést účinný právní rámec (viz *Fernandes de Oliveira proti Portugalsku* [velký senát], 2018, § 103 v souvislosti s psychiatrickou péčí, CZE).

Procesní část článku 2:

- povinnost vyšetřovat případy, kdy dojde k úmrtí za podezřelých okolností, jako je sebevražda v souvislosti se zbavením svobody a v armádě (*De Donder a De Clippel proti Belgii*, 2011, § 85 a *Malik Babayev proti Ázerbájdžánu*, 2017, § 79);
- povinnost zajistit účinný soudní systém v případech, kdy dojde k sebevraždě v rámci psychiatrické péče (*Hiller proti Rakousku*, 2016, § 48, CZE).

[1] Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva. Tento překlad, včetně doplnění odkazů na české překlady rozhodnutí nebo jejich shrnutí, byl pořízen Ministerstvem spravedlnosti České republiky na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Norway grants

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Významné příklady

Povinnost přijmout prevenční operativní opatření na ochranu života v souvislosti se sebepoškozováním, zejména sebevraždou, vzniká v několika souvislostech:

Sebevražda v souvislosti se zbavením svobody:

- *Keenan proti Spojenému království*, 2001, CZE – první věc, kdy Soud zkoumal rozsah povinností státu v souvislosti se sebevraždou (§ 90);
- *Renolde proti Francii*, 2008, CZE – první věc, kdy Soud shledal porušení hmotněprávní části článku 2 v souvislosti se zbavením svobody (§ 110);
- *Jeanty proti Belgii*, 2020 – Soud shledal, že článek 2 se uplatní i v případě, že jednotlivec přežil své pokusy o sebevraždu a neutrpěl život ohrožující zranění (§ 58–63);
- *Lapshin proti Ázerbájdžánu*, 2021 – věc, kdy Soud s ohledem na okolnosti případu, zejména na opomenutí a nesrovnalosti ve vyšetřování, odmítl tvrzení vlády, že se stěžovatel ve vězení pokusil o sebevraždu (§ 110–119; viz též *Vardanyan a Khalafyan proti Arménii*, 2022, § 96);
- *Haugen proti Norsku*, 2024, CZE – Soud shledal závažné nedostatky v posouzení zdravotního stavu přímé oběti (nedostatečné posouzení rizika, nedostatečná koordinace jeho lékařské péče navzdory dříve diagnostikovaným duševním poruchám a opakovaným sebevražedným myšlenkám) a zmírnění rizika sebevraždy, zejména po jeho převozu z psychiatrické nemocnice do běžné vězeňské jednotky, kde již neměl k dispozici posílenou péči a dohled a kde si o dva dny později vzal život (§ 138–154);
- *Petrosyan proti Arménii*, 2025 – selhání ze strany žalovaného státu účinně převzít odpovědnost za smrt syna stěžovatele (trpícího duševními problémy) ve vazbě, v jehož kontextu již nebylo potřebné přezkoumávat, zda státní orgány splnily svůj pozitivní závazek chránit právo syna na život (§ 159–160).

Sebevražda v souvislosti s vojenskou službou:

- *Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku* [velký senát], 2015 – Soud objasnil požadavek nezávislosti vyšetřování (§ 217–234);
- *Abdullah Yılmaz proti Turecku*, 2008 – Soud shledal, že sebevraždu syna stěžovatelky vyvolalo špatné zacházení (§ 60–76); viz též *Varyan proti Arménii*, 2024, § 101–119; souvislost se šikanou, *Perevedentsevy proti Rusku*, 2014, § 99–100, *Filippovy proti Rusku*, 2022, § 70–88, a souvislost s obtěžováním, *Nana Muradyan proti Arménii*, 2022, § 132–139;
- *Beker proti Turecku*, 2009 – Soud s ohledem na závažná pochybení ve vyšetřování a mimořádně nevěrohodné závěry, k nimž dospěly vyšetřující orgány, považoval za nepravděpodobné, že příbuzný stěžovatelů spáchal sebevraždu (§ 51–54).

Sebevražda v souvislosti s psychiatrickou péčí:

- *Fernandes de Oliveira proti Portugalsku* [velký senát], 2018, CZE – Soud objasnil obsah pozitivních povinností státu, pokud jde o péči o psychiatrické pacienty ohrožené sebevraždou v léčebně (§ 102–114);
- *Hiller proti Rakousku*, 2016, CZE – Soud přikládal zvláštní význam vývoji mezinárodního práva, které upřednostňuje co největší osobní svobodu osob s mentálním postižením s cílem usnadnit jejich začlenění do společnosti (§ 54);

Ostatní:

- *Mikayil Mammadov proti Ázerbájdžánu*, 2009 – Soud zkoumal rozsah povinnosti státu v situaci, kdy jednotlivec vyhrožuje, že si vezme život před zraky činitelů států (§ 115);
- *Edzgveradze proti Gruzii*, 2022 – Soud shledal, že povinnost provést vyšetřování vznikla, pokud osoba spáchala sebevraždu den poté, co byla vyslýchána jako svědek policií na policejní stanici, kde byla údajně vystavena fyzickému a slovnímu násilí (§ 38).

Shrnutí obecných zásad

- Ke shrnutí obecných zásad týkajících se sebevraždy v souvislosti se zbavením svobody viz *S.F. proti Švýcarsku*, 2020, § 73–78 (hmotněprávní) a § 116–128 (procesní);
- Ke shrnutí obecných zásad v souvislosti se sebevraždou v armádě viz *Malik Babayev proti Ázerbájdžánu*, 2017, § 64–68 a § 79–81, a *Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku* [velký senát], 2015 (procesní), § 169–182; viz též *Boychenko proti Rusku*, 2021, § 76–80 (hmotněprávní) a § 81–84 (procesní) a *Varyan proti Arménii*, 2024, § 87–95 (hmotněprávní) a § 96–100 (procesní);
- Ke shrnutí obecných zásad v souvislosti s psychiatrickou péčí viz *Hiller proti Rakousku*, 2016, § 47–49, CZE a *Fernandes de Oliveira proti Portugalsku* [velký senát], 2018, § 104–115 (hmotněprávní), CZE.

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Zásadní případy:

- *Keenan proti Spojenému království*, č. 27229/95, 3. dubna 2001 (sebevražda ve vězení: neporušení článku 2, porušení článků 3 a 13);

  CZE

- *Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku* [velký senát], č. 24014/05, 14. dubna 2015 (úmrtí během vojenské služby: neporušení článku 2 (procesní));
- *Fernandes de Oliveira proti Portugalsku* [velký senát], č. 78103/14, 31. ledna 2018 (sebevražda po útěku z prostor psychiatrické nemocnice: neporušení článku 2 (hmotněprávní), porušení článku 2 (procesní)).

  CZE

Další případy podle článku 2:

- *Younger proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 57420/00, 7. ledna 2003 (sebevražda v policejní vazbě: články 2 a 13: nepřijatelnost – zjevná neopodstatněnost);
- *Trubnikov proti Rusku*, č. 49790/99, 5. července 2005 (sebevražda v kárné vězeňské cele (punishment cell): neporušení článku 2 (hmotněprávní), porušení článku 2 (procesní), Rusko nesplnilo svou povinnost podle čl. 38 odst. 1);
- *Ataman proti Turecku*, č. 46252/99, 27. dubna 2006 (sebevražda v policejní vazbě: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní) a článku 13, nevyvolává samostatnou otázku podle článku 8);
- *Taïs proti Francii*, č. 39922/03, 1. června 2006 (sebevražda v policejní vazbě: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), nevyvolává samostatnou otázku podle článku 3);
- *Kontrová proti Slovensku*, č. 7510/04, 31. května 2007 (sebevražda otce po zastřelení dvou dětí: porušení článků 2 a 13);

  CZE

- *Renolde proti Francii*, č. 5608/05, 16. října 2008 (výňatky) (sebevražda ve vězení: porušení článků 2 a 3);

  CZE

- *Abdullah Yılmaz proti Turecku*, č. 21899/02, 17. června 2008 (sebevražda během vojenské služby po zneužívání ze strany nadřízeného: porušení článku 2);
- *Beker proti Turecku*, č. 27866/03, 24. března 2009 (úmrtí během vojenské služby: porušení článku 2, nevyvolává samostatnou otázku podle článků 6 a 13);
- *Mikayil Mammadov proti Ázerbájdžánu*, č. 4762/05, 17. prosince 2009 (sebevražda během vystěhování z obydlí: neporušení článku 2 (hmotněprávní), porušení článku 2 (procesní));
- *De Donder a De Clippel proti Belgii*, č. 8595/06, 6. prosince 2011 (sebevražda v běžné vězeňské cele: porušení článku 2 (hmotněprávní), neporušení článku 2 (procesní), není třeba zkoumat článek 3; porušení čl. 5 odst. 1);
- *Eremiášová a Pechová proti České republice*, č. 23944/04, 16. února 2012 (úmrtí v policejní vazbě: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), nevyvolává samostatnou otázku podle článku 13);

CZE

- *Reynolds proti Spojenému království*, č. 2694/08, 13. března 2012 (sebevražda v psychiatrické péči: porušení článku 13 ve spojení s článkem 2, nevyvolává samostatnou otázku podle článku 2);
- *Mosendz proti Ukrajině*, č. 52013/08, 17. ledna 2013 (úmrtí během vojenské služby: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní) a článku 13, nevyvolává samostatnou otázku podle článku 3);
- *Keller proti Rusku*, č. 26824/04, 17. října 2013 (úmrtí v policejní vazbě: porušení článku 2 (hmotněprávní), neporušení článku 2 (procesní), porušení článku 3 (procesní), neporušení článku 3 (hmotněprávní) a nevyvolává samostatnou otázku podle článku 13);
- *Perevedentsevy proti Rusku*, č. 39583/05, 24. dubna 2014 (úmrtí během vojenské služby: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), nevyvolává samostatnou otázku podle článku 13);
- *Hiller proti Rakousku*, č. 1967/14, 22. listopadu 2016 (sebevražda po útěku z prostor psychiatrické nemocnice: neporušení článku 2);

  CZE
- *Malik Babayev proti Ázerbájdžánu*, č. 30500/11, 1. června 2017 (úmrtí během vojenské služby: neporušení článku 2 (hmotněprávní), porušení článku 2 (procesní));
- *Jeanty proti Belgii*, č. 82284/17, 31. března 2020 (několik pokusů o sebevraždu ve vězení: neporušení článku 2 (hmotněprávní));
- *S.F. proti Švýcarsku*, č. 23405/16, 30. června 2020 (sebevražda v policejní vazbě: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní));
- *Kotenok proti Rusku*, č. 50636/11, 23. března 2021 (sebevražda v policejní vazbě: neporušení článku 2 (hmotněprávní a procesní));
- *Lapshin proti Ázerbájdžánu*, č. 13527/18, 20. května 2021 (incident ve věznici ohrožující život stěžovatele: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní));
- *Khabirov proti Rusku*, č. 69450/10, 12. října 2021 (úmrtí během vojenské služby: neporušení článku 2 (hmotněprávní), porušení článku 2 (procesní));
- *Boychenko proti Rusku*, č. 8663/08, 12. října 2021 (sebevražda během vojenské služby: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní);
- *Edzgveradze proti Gruzii*, č. 59333/16, 20. ledna 2022 (sebevražda den po výslechu policií v postavení svědka: porušení článku 2 (procesní));
- *Filippovy proti Rusku*, č. 19355/09, 22. března 2022 (sebevražda během vojenské služby po šikaně ze strany dalších branců: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní));
- *Nana Muradyan proti Arménii*, č. 69517/11, 5. dubna 2022 (sebevražda během vojenské služby po obtěžování, finančních sporech a odrazování od oznámení pochybení: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní));
- *Vardanyan a Khalafyan proti Arménii*, č. 2265/12, 8. listopadu 2022 (špatné zacházení a úmrtí v policejní vazbě: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), porušení článku 3 (hmotněprávní a procesní), nevyvolává samostatnou otázku podle čl. 5 odst. 1 a článku 13);
- *Hovhannisyan a Nazaryan proti Arménii*, č. 2169/12 a 29887/14, 8. listopadu 2022 (domnělá sebevražda během vojenské služby po obtěžování a špatném zacházení: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), nevyvolává samostatnou otázku podle článku 13).

- *Pintus proti Itálii*, č. 35943/18, 1. února 2024 (sebevražda ve vězení: neporušení článku 2 (hmotněprávní), neporušení článku 3 (hmotněprávní));
- *Varyan proti Arménii*, č. 48998/14, 4. června 2024 (sebevražda během povinné vojenské služby: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), porušení článku 13);
- *Haugen proti Norsku*, č. 59476/21, 15. října 2024 (sebevražda ve vyšetřovací vazbě v běžném vězeňském oddělení u osoby se známými duševními poruchami: porušení článku 2 (hmotněprávní), porušení článku 13);

  CZE
- *Petrosyan proti Arménii*, č. 51448/15, 9. ledna 2025 (úmrtí osoby trpící duševními obtížemi ve vazbě, údajně v důsledku sebevraždy: porušení článku 2 (hmotněprávní a procesní), porušení článku 13).